

Yayın Geliş Tarihi: 2025-11-16

Yayın Onay Tarihi: 2025-12-26

DOI No: 10.35343/kosbed.1824939

Esen YILDIRIM ¹Derin SAVAŞAN ²

Yapay Zekâ Destekli Bibliyometrik İnceleme ile Ekofeminizm ve Ekomodernizm Literatürlerinin Karşılaştırmalı Analizi

*AI-Supported Bibliometric Review of Ecofeminism and
Ecomodernism Literatures: A Comparative Analysis*

Özet

Bu çalışmada, bibliyometrik analiz sürecinin etkinleştirilmesi amacıyla yapay zekâ destekli bir yaklaşım benimsenmiştir. Bu bağlamda, 2000–2025 yılları için ekofeminizm ve ekomodernizm literatürleri ele alınmıştır. İlgili veri seti Web of Science (WoS) veri tabanından “ecofeminism” ve “ecomodernism” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda derlenmiştir. Her iki literatür için VOSviewer programı aracılığıyla anahtar temalar, kavramsal kesişimler, ülkeler ve yazarlar arası sosyal ağlar, disiplinler arası bağlantılar ortaya çıkarılmış; bibliyometrik ağ haritaları üretilmiştir. Elde edilen bulguların yorumlanması ve kavramsallaştırılması aşamalarında ChatCPT ve MANUS yazılımlarından destek alınmıştır. Araştırma kapsamında ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerinin çevre politikaları, sürdürülebilirlik ve etik perspektiflerinden akademik katkıları ortaya çıkarılmış; farklılaşan alanlarının yanı sıra potansiyel iş birliği alanları da teşhis edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ekofeminizm, ekomodernizm, bibliyometrik analiz, yapay zeka, doğal dil işleme.

Jel Kodları: Q01, Q56, J16, Q57, C80, C55

Abstract

In this study, an artificial intelligence-supported approach was adopted to enhance the bibliometric analysis process. Within this framework, the literatures on ecofeminism and ecomodernism covering the years 2000–2025 were examined. The dataset was compiled from the Web of Science (WoS) database through searches conducted with the keywords “ecofeminism” and “ecomodernism.” For both literatures, key themes, conceptual intersections, social networks among countries and authors, and interdisciplinary connections were identified using the VOSviewer program, and bibliometric network maps were generated. In the stages of interpreting and conceptualizing the findings, support was obtained from ChatCPT and MANUS software. The research revealed the academic contributions of ecofeminism and ecomodernism literatures from the perspectives of environmental policies, sustainability, and ethics, while also diagnosing their divergent areas as well as potential fields of collaboration.

Keywords: Ecofeminism, Ecomodernism, Bibliometric Analysis, Artificial Intelligence, Natural Language Processing.

Jel Codes: Q01, Q56, J16, Q57, C80, C55

¹Esen Yıldırım, Marmara Üniversitesi, İktisat Fakültesi, Ekonometri Bölümü, İstatistik Anabilim Dalı, Prof.Dr., eyildirim@marmara.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2574-4340.

²Derin Savaşan, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstatistik Bilim Dalı Doktora Öğrencisi, derin.savasan79@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4050-5436.

GİRİŞ

Bugün geldiğimiz noktada, sosyal yaşam ile doğal yaşam arasındaki organik uyum bozulmuş durumdadır. İklim krizi, küresel ısınma, hava kirliliği, toprak kalitesinin bozulması gibi nedenlerle temiz suya erişim, kuraklık, gıda güvenliği ve biyolojik çeşitlilik tehditleri vb. problemler ortaya çıkmıştır. Bu sorunların, sağlık ve ekonomi başta olmak üzere yaşamın tüm alanlarında olumsuz yansımalarını gözlemlemek mümkündür.

Bu çerçevede içinde bulunduğumuz yüzyıl, çevresel krizlerin yüzyılı olarak kabul edilmektedir. Söz konusu krizlerin çözümüne ilişkin öneriler ise, farklı düşünce okulları tarafından çeşitli paradigmlar çerçevesinde ele alınmaktadır. Ekofeminizm ve ekomodernizm, bu kapsamda önemli literatürlere sahip olan iki yaklaşımdır. Ekofeminizm çevresel krizleri toplumsal cinsiyet, adalet ve ekolojik etik perspektiflerinden analiz ederken (Shiva, 1989; Merchant, 2014); ekomodernizm ise, çevre sorunlarının teknolojik ve ekonomik çözümlerle aşılabileceğini savunur (Asafu-Adjaye et al., 2015).

Bu çalışmada, son yıllarda dikkat çekici biçimde gelişme gösteren yapay zekâ (Artificial Intelligence-AI) ve doğal dil işleme (Natural Language Processing-NLP) tekniklerinin akademik çalışmalarda literatür analizi için etkin araçlar olarak kullanılabilirliği konu edilmektedir. AI destekli bibliyometrik analiz, büyük veri setlerinde kavramsal temaları, literatür trendlerini ve akademik iş birliklerini sistematik bir şekilde ortaya çıkarabilmektedir (Okafor et.al., 2025). Makine öğrenmesi ve NLP teknikleri de özellikle yayın sayısının ve/veya çeşitliliğinin çok olduğu literatürlerin incelenmesinde, araştırmacılara hız ve derinlik kazandırmaktadır (Melnikova, 2022). Bu motivasyondan hareketle tarafımızdan gerçekleştirilen bu çalışmada, ekofeminizm ve ekomodernizm literatürleri AI ve NLP destekli bibliyometrik analiz yaklaşımıyla incelenecek; karşılaştırmalı olarak analiz edilecektir.

1.EKOFEMİNİZM

Ekofeminizm, doğa ile insan arasındaki karşılıklı bağımlılık ve bakım ilişkilerine vurgu yapan, çevresel krizleri toplumsal cinsiyet, adalet ve ekolojik etik çerçevesinde ele alan bir yaklaşımdır. Bu yaklaşımda, sürdürülebilir tarım ve ekolojik etik konuları (agroekoloji), toplumsal cinsiyet adaleti, yerel ekoloji temaları öne çıkmaktadır (Gaard, 2015).

İklim değişikliğinin olumsuz etkileri; ülkeler, yoksul ve zengin bölgeler, kadın ve erkekler arasında eşit biçimde yansımamaktadır. Dünya genelinde yoksul kesimin çoğunluğunu oluşturan kadınlar, iklim değişikliğinin olumsuz etkilerine daha fazla maruz kalmaktadırlar. İklim sorunları sebebiyle yaşanan kuraklık, sel, deprem gibi afetlerde kadınların ölüm oranının erkeklerin birkaç katı olduğu, afet sonrasında artan istismar, cinsel şiddet olaylarından özellikle kadınların mağdur olduğu bilinmektedir. İklim değişikliğinin özellikle güney yarım kürede yaşayan kadınları daha sert etkilediği de raporlanmıştır (Parmesan et.al., 2022; UN Women, 2018). Kapitalist sömürü mekanizmalarının doğayı tahrip etmesiyle birlikte, kadın emeği (özellikle yerel bilgi ve bakım emeği) görünmez kılınmıştır. BM İnsani Gelişme Raporu'nda, iklim krizinin insani özgürlükleri ve yaşam hakkını sınırlandırma tehdidi oluşturduğu ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile iklim değişikliği arasında önemli bir korelasyon olduğu belirtilmiştir (Dinç ve Erdoğan, 2023: 208).

Bununla birlikte kadınlar, bu dezavantajlarını dile getirebilecekleri platformlara kabul edilmemekte, politika üretici ve karar verici pozisyonlarda yer almalarına izin verilmemektedir. Erkeklere göre daha düşük eğitim seviyesine ve gelire; mülkiyet, finansman, teknoloji vb. olanaklar yönünden daha sınırlı haklara sahip olduklarından, kadınların iklim değişikliği sorunlarıyla baş etme kapasiteleri de yetersizdir (OECD, 2008). Ekofeminist yaklaşım, bu kırımın “biyolojik” ya da “doğal” olmadığını, toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı bir dezavantaj olduğunu savunur (Salleh, 1997).

İlk kez Françoise d'Eaubonne tarafından kullanılan ekofeminizm, bilimin genelinde olduğu gibi iklim değişikliği alanında da egemen olan eril tahakküme itiraz eder. Kapitalist ataerkil (patriyarkal) tahakkümün; kadını ve doğayı “kaynak” olarak gören, daima kontrol altına almaya çalışan ve kendi düzeninin çıkarları doğrultusunda dönüştürmeyi arzulayan anlayışının, çevresel problemlere neden olduğunu ortaya koyar. Bu nedenle, ancak kadın ve çevre sorunlarının birlikte ele alınması suretiyle, eril tahakküme son verilebileceğini savunur (Gaard, 2011). Ekofeminizmin temel argümanı, dünyanın karşı karşıya olduğu doğal felaketler, ölümcül riskler gibi tehditlerin erkek eliyle, erkek egemen sistem tarafından üretildiği ve ancak kadınlar tarafından bu sömürüye dur denilmesi ile dünyanın kurtarılabilceğı savıdır (Badoux, 1974).

Ataerkil sistemler, kadınları doğayla özdeşleştirirken erkekleri akıl ve kültürle ilişkilendirerek erkek egemenliğini meşrulaştırır. Ekofeminizm yaklaşımı temelde, Batılı düşünce sisteminin erkek-akıl, kadın-doğa eşleştirmesi suretiyle işaret ettiğı hiyerarşik ilişkiye karşı çıkar. *Ekofeministler, bu dualizmin hem kadınların hem de doğanın sömürülmesine yol açtığına dikkat çeker; cinsiyetçi anlayışla mücadele ederken doğa ve çevre sorunlarının da çözümü için uğraşarak, feminizmi ve çevreci anlayışı aynı potada birleştirmek isterler* (Mellor, 1997; Parıltı, 2025: s.18).

Ekofeminizm ayrıca, doğayı kurtarmak için benimsenecek politikalarda alternatif bilgi sistemlerinin (yerel, sezgisel, topluluk temelli) önemini savunur. Nitekim, iklim politikaları çoğunlukla bilimsel-teknokratik, dolayısıyla erkek egemen bakış açısıyla şekillenir. Oysa avcı toplayıcı dönemden bu yana kadınların sahip olduğu yerel ekolojik bilgi (örneğin tohum saklama ve geleneksel tarım yöntemleri), sürdürülebilir çözümler için kritik öneme sahiptir (Shiva, 1989). Ekofeminist çalışmalar, bu bilginin değersizleştirilmesinin iklimle mücadelede önemli bir eksiklik yarattığını ileri sürer (Gaard & Gruen, 1993).

2.EKOMODERNİZM

Ekomodernizm literatürü, çevresel sorunların çözümünde teknolojiyi ve ekonomik büyümeyi önceliklendirmektedir. Asafu-Adjaye ve arkadaşları (2015), insanlığın yenilenebilir enerji, karbon yakalama, tarımsal verimlilik, AI gibi yeni teknolojilerle çevresel baskıyı azaltabileceğini ve sürdürülebilir büyüme sağlayabileceğini ileri sürmektedir. Ellis'in ifadesiyle, ekonomik büyüme çevresel bozulmayı kaçınılmaz kılmaz; doğru teknoloji ve politikalarla da büyüme sürdürülebilir kılınabilir (Ellis; 2015). Yani çevresel koruma ile büyüme birbirini dışlamaz. Bu görüşe göre, teknoloji sayesinde insanlar daha az arazi, enerji ve kaynak kullanarak daha fazla üretim yapabilir. Dolayısıyla çevreye verilen zararı azaltmak için ekonomik büyümeden vazgeçmek gerekmez (Blomqvist et.al., 2015).

İnsan faaliyetleri doğadan ayrı düşünülemez; teknoloji ve kültür yoluyla doğayı dönüştürmek, gezegenin geleceği için sorumluluk üstlenmektir. Yani insanın doğadan “çekilmesi” değil, bilinçli “dönüştürücü” rol üstlenmesi gerekir (Kareiva, P., & Fuller, E., 2016). Çevresel krizler, yeni teknolojiler sayesinde aşılabılır. Örneğin yenilenebilir enerji sistemleri, genetiği değiştirilmiş ürünler veya karbon yakalama teknolojileri gibi uygulamalar, doğrudan bu yaklaşımın pratik yansımalarıdır.

Nordhaus ve Shellenberger (2007), çevre hareketinin geçmiş başarılarını teslim ederken, iklim krizi çağında bunun yetersiz kaldığını savunur. Onlara göre yeni çevrecilik anlayışı, “kısıtlama etiği” yerine yaratıcı, teknolojik ve umut dolu bir etik üzerine kurulmalıdır. Siyasi ve toplumsal olarak uygulanabilir çözümler, büyümeyi devam ettirirken, çevresel yükü azaltacak “yeşil modernleşme” sürecini hızlandırır (Nordhaus, T., & Shellenberger, M., 2007). Bu çerçevede, modern çevre düşüncesinde “ekomodernizm” akımının kurucu metinlerinden biri olarak kabul edilir (Ellis, Lynas, & Nordhaus, 2024).

Ekomodernizm “post-çevreci” bir hareket olarak görülmelidir: Doğanın korunması, ekonomik büyüme ile çelişmek zorunda değildir; tersine, teknolojik ilerleme doğayı insani baskılardan kurtarmanın en etkili yoludur (Symons, 2019, s. 21). Bu bakış açısı, yani tarımın yoğunlaştırılması, şehirleşmenin hızlanması ve enerji üretiminde karbonsuzlaşmanın gezegen üzerindeki insan etkisini azaltabileceğini ileri sürer. Symons, çevreciliğin sıklıkla “anti-modern” bir dünya görüşüne hapsediğini savunarak, insanlığın teknolojik kapasitesinin etik biçimde yönlendirilmesi halinde gezegenle uyumlu bir medeniyet yaratılabileceğini öne sürer. Ekomodernizmin “umutlu realizm” olarak görülmesi gerektiğini savunur: Bilimsel yeniliklerin yönlendirilmesi, piyasa mekanizmalarıyla değil kamusal vizyonla gerçekleşmelidir. Dolayısıyla ekomodernizm, hem neoliberal teknokratizmden hem de anti-endüstriyel çevrecilikten ayrılır (Symons, 2019: 145–150).

3.ARAŞTIRMANIN AMACI VE KAPSAMI

Günümüzde AI uygulamaları, her alanda olduğu gibi akademik çalışmalarda da araştırma sürecinin çeşitli aşamalarında güçlü destekler sunabilmektedir. Akademik çalışmaların önemli aşamalarından olan literatür taraması, sistematik derleme, bibliyometrik analiz, meta analizi gibi süreçlerde, özellikle incelenecek yayın sayısının çok olduğu ve/veya çok katmanlı bir inceleme yapılması planlanan durumlarda AI programlarından destek alınarak süreci etkinleştirmek mümkün olabilir.

Bu çalışmada, 21. yüzyılın en önemli tartışma konularından biri olan insan-doğa ilişkisi kapsamında farklı tezleri savunan ekofeminizm ve ekomodernizm literatürleri AI destekli bibliyometrik bir analizle karşılaştırmalı olarak incelenecektir. Çalışma kapsamında hem bibliyometrik analizlerde AI desteğinin katkısı sorgulanacak hem de aynı soruna farklı perspektiflerden yaklaşan bu iki alternatif yaklaşıma ilişkin literatür karşılaştırılarak, kesişme ve ayrışma noktaları tespit edilmeye çalışılacaktır.

Bu çalışmadan beklenen temel çıktılar şunlardır:

- Ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerindeki ana temaların ve kavramsal odakların görselleştirilmiş haritalar üzerinde ortaya konması, ortaklık ve ayrışmaların tespit edilmesi.

- Araştırmacılar için sosyal ağların ve disiplinler arası iş birliği alanlarının ortaya çıkarılması.
- Her iki literatürün çevre politikaları ve etik tartışmaları çerçevesinde sunabileceği akademik ve/veya pratik katkının belirlenmesi.
- Politika yapıcılara ve araştırmacılara rehberlik edecek bulgular ortaya konması.

Araştırmada ana problem; AI destekli bibliyometrik analiz yöntemleri ışığında, ekofeminizm ve ekomodernizm literatüründe çevre politikaları, sürdürülebilirlik ve etik tartışmalar yönünden kesişim ve farklılıkların neler olduğudur. Bu çerçevede öne sürülen araştırma hipotezleri şunlardır:

H1: Ekomodernizm literatürü teknolojik gelişme ve ekonomik büyüme odaklı iken, ekofeminizm literatürü toplumsal cinsiyet ve etik kavramlarını merkeze alır.

H2: Ekomodernizm literatürü daha teknik ve disiplinler arası bağlantılar yönünden sınırlı iken, ekofeminizm literatürü daha kuramsal ve tüm sosyal bilimlerle ilişkilidir.

H3: İki literatür hem çevre politikaları hem de toplumsal cinsiyet eşitsizliğine duyarlılık yönünden kesişirler.

H4: Her bir literatür için zamana bağlı evrimsel trend, analitik ölçümler ve tematik haritalarla net bir biçimde ortaya konabilir.

Bu kapsamda benzer nitelikte sınırlı sayıda çalışma olduğu anlaşılmıştır. 1941-2020 yılları arasında WoS veritabanında indekslenen çevrecilik literatürünün analiz edildiği bir çalışma kapsamında derlenen veriler, yıllık yayın sayısı, atıf sayıları, en çok atıf alan dergiler ve anahtar kelimeler gibi bibliyometrik göstergeleri içermektedir (Md Safiqur Rahaman et.al.; 2023). Okafor ve arkadaşları (2025) da, AI destekli bibliyometrik analizlerin çevre araştırmalarında literatür trendlerini, anahtar kavramları ve disiplinler arası etkileşimleri ortaya çıkarmada etkili olduğunu göstermiştir. Ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerine dair bu çalışmada planlandığı gibi AI destekli bir bibliyometrik araştırmanın mevcut olmaması, çalışmanın özgün yönlerinden biridir. Ayrıca, çalışmanın 2000’li yılların başından itibaren her iki literatürün evrimsel gelişimine dair bulgular ortaya koyacak olması da, öngörü çalışmalarına alt yapı oluşturacaktır.

4.ARAŞTIRMA METODOLOJİSİ

Araştırma kapsamında analiz edilen yayınlar, WoS üzerinden 2000-2025 yılları için “ecofeminism” ve “ecomodernism” anahtar kelimeleri ile yapılan tarama sonucunda elde edilmiştir. İki ayrı veri seti için yayınlara ilişkin yazar(lar), çalışmanın başlığı, anahtar kelimeler, özet, yayınlandığı dergi, ülke, dil, yıl, ilgili WoS kategorisi vb. bilgiler Excel ve CSV vb. formatında düzenlenmiştir.

Belirlenen araştırma planı dahilinde öncelikle, ekofeminizm ve ekomodernizm literatürleri için WoS taraması sonucunda elde edilen veri setlerine VOSviewer programı ile bibliyometrik analizler uygulanacak; elde edilen bulgular ağ haritaları biçiminde görselleştirilecektir. Her bir veri seti için yapılması planlanan bibliyometrik analizler şunlardır: Ortak anahtar kelime analizi (yayınlardaki anahtar kelimelerin birlikte kullanım durumlarına göre tematik kümelenmelerin araştırılması), ağ analizi (yazarlar, ülkeler vb. arasındaki iş birliği haritaları), dergiler arası atıf analizi (en çok atıf alan

dergiler arasındaki bağlantıların analizi), bibliyografik bağ inceleme (benzer referanslardan beslenen makaleler arasındaki bağların analizi). Bu incelemeler sonucunda VOSviewer aracılığıyla yoğunluk haritaları (frekansa göre renklendirilmiş), kümelenme haritaları (ağ yapısındaki mikro kümelenmelere göre renklendirilmiş), evrimsel haritalar (zamana bağlı değişimleri gösteren) üretilmiştir. Elde edilen görsellerin yorumlanması aşamasında bir AI uygulaması olan ChatCPT (CPT-5.2)'den destek alınmıştır.

ChatGPT (özellikle GPT-5) üstün dil anlama ve üretme becerilerine sahip, problem çözmede güçlü fakat temel olarak kullanıcı yönlendirmesine ihtiyaç duyan bir yardımcıdır (Shen et.al., 2005). Akademik çalışmalarda literatür tarama süreçlerini destekleme, metin üretme ve düzenleme, kavramları açıklama, araştırma sorularına hızlı yanıt üretme ve eğitim amaçlı içerik geliştirme gibi işlevleriyle araştırmacılara önemli kolaylıklar sağlamaktadır (Olinski et.al., 2024). Bununla birlikte, kullandığı modelin hatalı veya eksik bilgi üretebilmesi, bilimsel doğrulama yapamaması ve akademik geçerliliği tehdit edebilecek kullanımlara sebep olabilmesi nedenleriyle, ChatGPT tek başına güvenilir bir araç olarak değerlendirilemez. Akademik yazım süreçlerinde metin özetleme ve dil düzenleme gibi görevlerde başarılı olabilse de veri ön işleme ve doğru kaynak gösterme konularındaki ciddi riskleri nedeniyle ChatGPT için yalnızca insan gözetiminde kullanılabilecek kısıtlı bir araç denilebilir (Semrl et.al., 2023). Nitekim ChatCPT'nin kendisi de, ürettiği bilgilerin hatalı olabileceği hususunda kullanıcılarını uyarmaktadır.

Bu çalışma kapsamında iki literatür için derlenen veri setleri, yayın özetleri de dahil olmak üzere ham veri haliyle MANUS aracılığıyla analiz edilecek; ilgili alan literatürlerde sıkça geçen metodolojik yaklaşımların, temel bulgular yönünden benzerlik ve farklılıkların rapor edilmesi istenecektir. MANUS; 2025 yılında geliştirilen ve AI alanında yeni bir dönemi temsil eden tamamen otonom bir dijital ajan olarak tanımlanmaktadır. MANUS sadece bir dil modeli gibi "cevap veren" bir sistem değil; kullanıcıdan aldığı yüksek seviyeli bir talimatı, kendi başına planlayan, alt görevlere ayıran, web tarama, kod çalıştırma, form doldurma, veri analizi gibi araçlar kullanan ve bulguları raporlayan çok adımlı bir prosese sahiptir (Shen et.al., 2005).

Güçlü bir modele sahip olmasına rağmen ChatGPT, MANUS'un ortaya koyduğu "düşünme + eyleme geçme" seviyesine sahip değildir. ChatGPT, MANUS'un aksine çok adımlı görevleri kendi başına planlayıp uygulayamamakta; açıklama yapan, bilgi veren ve kullanıcı talimatlarını takip eden bir sistem olarak değerlendirilmektedir.

Bu araştırma kapsamında ChatCPT ve MANUS, otomatik veri toplama ve ön işleme işlemlerini de kendileri yaparak analiz etmeyi önerse de, kullandıkları algoritmaların "kara kutu" olma niteliği dolayısıyla tercih edilmemiştir; analiz edilecek veri seti bizzat tarafımızdan oluşturulmuştur.

5.BULGULAR

2000-2025 dönemi için yapılan WoS taraması sonucunda "ecofeminism" anahtar kelimesi ile 975, "ecomodernism" alanında 124 makale tespit edilmiştir. Ekofeminizm alanındaki akademik üretkenliğin açık farkla daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Öne Çıkan Araştırma Alanları

Her iki literatür için yayınların ilgili oldukları akademik alanlar, bilimsel çevrelerde nasıl konumlandıklarına dair önemli bilgiler verecektir. Makalelerin WoS tarafından belirlenen kategoriler bazında dağılımına göre, öne çıkan ilk beş araştırma alanı Tablo 1’de verilmiştir.

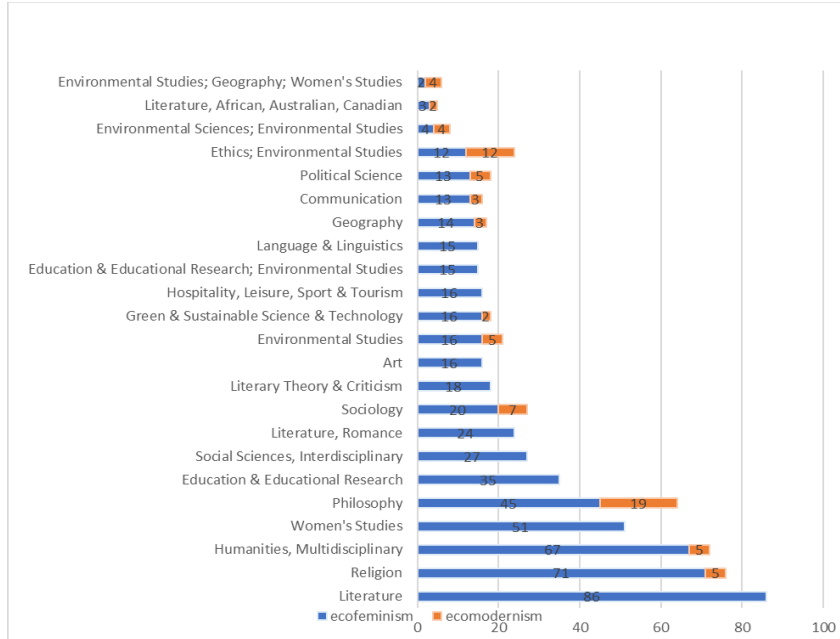
Tablo 1: Ekofeminizm ve Ekomodernizmde Öne Çıkan Alanlar

Ekofeminizm Alanları	Makale Sayısı	Ekomodernizm Alanları	Makale Sayısı
Women's Studies	120	Environmental Studies	36
Literature	108	Philosophy	23
Environmental Studies	104	Ethics	16
Religion	75	Political Science	13
Humanities, Multidisciplinary	72	Geography	10

Ekofeminizm literatüründe sırasıyla kadın çalışmaları, edebiyat, çevre çalışmaları, din ve beşerî bilimler alanlarındaki yayınların; ekomodernizmde sırasıyla çevre çalışmaları, felsefe, etik, siyasal bilimler ve coğrafya alanlarındaki yayınların öne çıktığı görülmektedir. İki literatürün en önemli kesişim alanı, “çevre çalışmaları”dır.

Sorgulama tüm ilgili alanlar bazında yapıldığında elde edilen grafik Şekil 1’de verilmiştir.

Şekil 1: Ekofeminizm ve Ekomodernizm Literatürlerinin Araştırma Alanları

Şekil 1’e göre; ekofeminizm, belirgin bir şekilde sosyal ve beşerî bilimler alanında yoğunlaşmaktadır. En sık rastlanan kategoriler “kadın çalışmaları, edebiyat, çevre çalışmaları, din, beşerî bilimler, disiplinlerarası çalışmalar ve felsefe” olmuştur. Bu durum, ekofeminist düşüncenin temelindeki toplumsal cinsiyet, etik, kültür ve sosyal adalet eleştirilerinin yansımalarını göstermektedir.

Ekomodernizm ise daha teknoloji ve politika odaklı bir yoğunluk sergilemektedir. En sık rastlanan kategoriler “çevre çalışmaları, felsefe, etik, sosyoloji, siyaset bilimi, coğrafya, din”dir. Bu dağılım, ekomodernizmin teknolojik çözümler, enerji politikaları ve çevresel yönetim gibi konulara odaklanmasıyla paraleldir.

“Çevre çalışmaları”, iki literatürün kesişim alanı olarak öne çıkmaktadır. Bu sonuç, iki akımın temelinde de çevre sorunlarına çözüm arayışının yattığını göstermesi bakımından beklenen bir durumdur. Ayrıca; iki literatür arasındaki öne çıkan diğer kesişim alanları, “Felsefe”, “Sosyoloji” ve “Etik”tir.

Öne Çıkan Yazarlar

Ekofeminizm alanında en fazla yayına sahip olan yazarlar, G. Bertella ve G. Gaard olup, bu yazarlar altışar yayın sahibidir. Sonrasında beşer yayın ile öne çıkan yazarlar, A. Gough, C. Mallory, S. Walters ve H. Whitehouse’dur.

Ekomodernizm alanında öne çıkan yazarlar: R. Karlsson (3 yayın) ve ikişer yayın sahibi S. Quilley, J. Symms ve S. Knuth’tur.

Her iki alan için de ilgili alanda çok üretim yapan yazar sayısının az olduğu anlaşılmaktadır. Özellikle ekomodernizm alanında dominant yazar olduğu söylenemez.

Öne Çıkan Dergiler

Yayınların yapıldığı dergiler, konuların hangi akademik çevrelerde tartışıldığına dair önemli ipuçları vermektedir. Bu amaçla her iki literatür için en çok yayın yapılan dergiler analiz edilmiştir.

975 ekofeminizm makalesinin 617 farklı dergide yayınlandığı tespit edilmiştir. En sık yayın yapılan dergiler Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2: Yayınlandıkları Dergiler Bazında Ekofeminizm Makaleleri

Dergiler	Makale Sayısı
FEMINIST THEOLOGY	13
HUMANITIES-BASEL	10
ENVIRONMENTAL ETHICS	10
JOURNAL OF ENVIRONMENTAL EDUCATION	9
ETHICS AND THE ENVIRONMENT	9
INVESTIGACIONES FEMINISTAS	9
JOURNAL FOR THE STUDY OF RELIGION NATURE AND CULTURE	8
SUSTAINABILITY	8
ENVIRONMENTAL COMMUNICATION-A JOURNAL OF NATURE AND CULTURE	8
REVISTA ARTEMIS	8
RELIGIONS	7

Tablo 2 genel olarak değerlendirildiğinde çevre, etik ve feminizm temalı dergiler ile beşer bilimlerin farklı alanlarından dergiler göze çarpmaktadır.

124 ekomodernizm makalesinin 107 farklı dergide yayınlandığı tespit edilmiştir. En sık yayın yapılan dergiler Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3: Yayınlandıkları Dergiler Bazında Ekomodernizm Makaleleri

Dergiler	Makale Sayısı
ENVIRONMENTAL VALUES	8
ENVIRONMENTAL ETHICS	3
ENVIRONMENT AND PLANNING E-NATURE AND SPACE	3
ENVIRONMENTAL POLITICS	2
EUROPEAN JOURNAL OF SOCIAL THEORY	2
SOCIOLOGICAL REVIEW	2
ENVIRONMENTAL HUMANITIES	2
ISLE-INTERDISCIPLINARY STUDIES IN LITERATURE AND ENVIRONMENT	2
CURRENT OPINION IN GREEN AND SUSTAINABLE CHEMISTRY	2

Tablo 3 genel olarak değerlendirildiğinde, çevre temalı dergiler ve ilgili sosyal bilim dergileri göze çarpmaktadır.

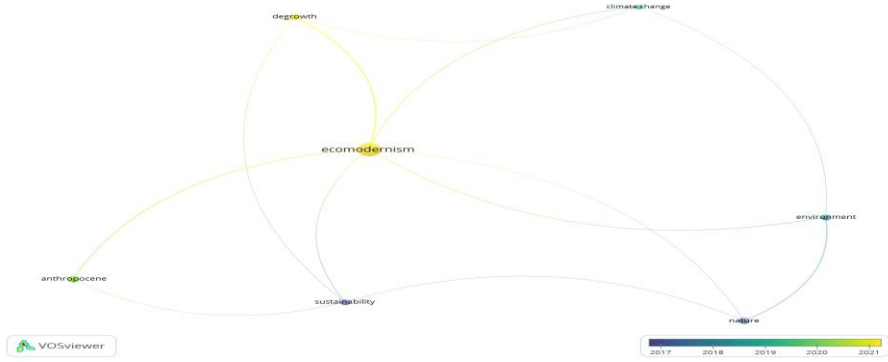
Tablo 4: Ekofeminizm-Ekomodernizm Ortak Dergiler

Dergiler	Ekofeminizm Makale Sayısı	Ekomodernizm Makale Sayısı
ENVIRONMENTAL ETHICS	10	3
ETHICS AND THE ENVIRONMENT	9	1
ENVIRONMENTAL VALUES	2	8
JOURNAL FOR THE STUDY OF RELIGION NATURE AND CULTURE	8	1
ISLE-INTERDISCIPLINARY STUDIES IN LITERATURE AND ENVIRONMENT	4	2
WORLDVIEWS-GLOBAL RELIGIONS CULTURE AND ECOLOGY	4	1
ISEGORIA	3	1
ENVIRONMENTAL HUMANITIES	2	2
ENVIRONMENT AND PLANNING E-NATURE AND SPACE	1	3
ANGELAKI-JOURNAL OF THE THEORETICAL HUMANITIES	2	1
ARBOR-CIENCIA PENSAMIENTO Y CULTURA	2	1
FUTURES	2	1
HANDBOOK OF ECOCRITICISM AND CULTURAL ECOLOGY	2	1
JOURNAL OF ENVIRONMENTAL STUDIES AND SCIENCES	2	1
JOURNAL OF POLITICAL ECOLOGY	2	1

Her iki alandan araştırmacıların yayın yaptığı ortak dergiler Tablo 4'te listelenmiştir. *Environmental Ethics* dergisi başta olmak üzere ortak yayın yapılan dergilerin çevre ve ekoloji temalı dergiler olduğu görülmektedir. Araştırmacıların dergi seçimleri, iki alanın etik ve değerler ekseninde kesiştiğini ortaya koymaktadır.

Çalışmalar yayın tarihleri esas alınarak değerlendirildiğinde; 2018–2020 döneminde teorik tartışmalar (feminism, ecology, spirituality), 2021–2023 döneminde çevresel adalet ve sosyal dönüşüm vurgusu (climate change, activism, justice) ve 2024–2025 döneminde çağdaş felsefi yönelimler ve disiplinlerarası bağlantılar (care ethics, posthumanism, sustainability, new materialism) göze çarpmaktadır.

Şekil 3: Ekomodernizm - Anahtar Kelimelere Arası Ağ Haritası

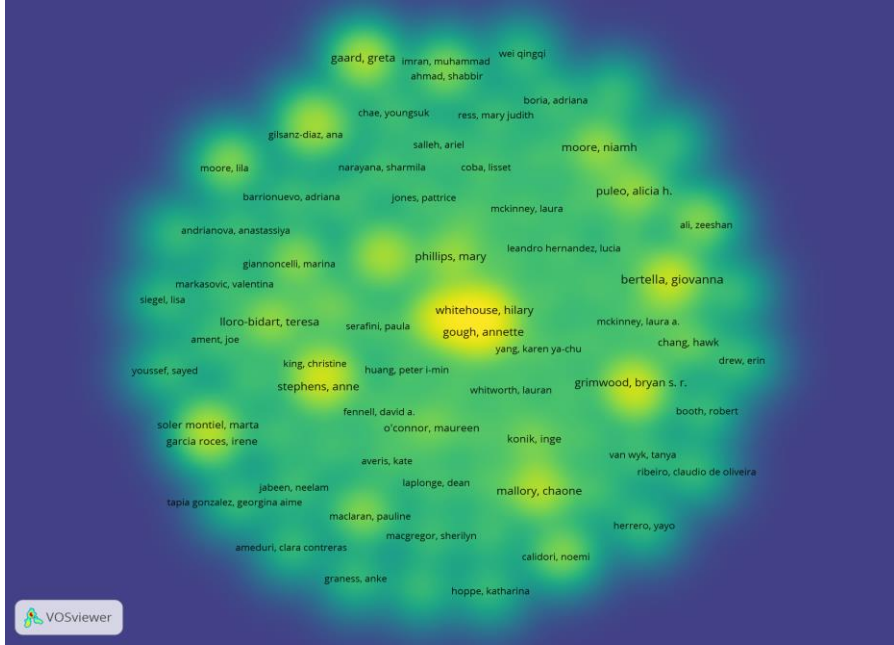
2000-2025 dönemi için ekomodernizm literatüründe öne çıkan anahtar kavramlar, Ecomodernism, Degrowth, Sustainability, Anthropocene, Climate Change, Nature, Environment'dır. İlgili harita Şekil 3'te verilmiştir.

Ekomodernizm literatüründe anahtar kavramların birliktelik haritası, modernleşme ve çevre ilişkisinin iki karşıt kutup üzerinden tartışıldığını ortaya koymaktadır. Degrowth, Sustainability, Anthropocene kümelenmesi, modernitenin sınırlarını sorgulayan bir eleştirel çerçeve sunarken; Environment, Nature, Climate Change kavramları ekomodernist düşüncenin doğa-insan ilişkisini yeniden tanımlama çabasını yansıtmaktadır. Bu durum, ekomodernist söylemin iklim politikaları ve ekonomik büyüme eleştirileriyle yakın temasta evrildiğini hem teknolojik iyimserliği hem de çevresel hassasiyetleri odağına alarak konumlandığını göstermektedir.

Yazar İş Birliği Ağı

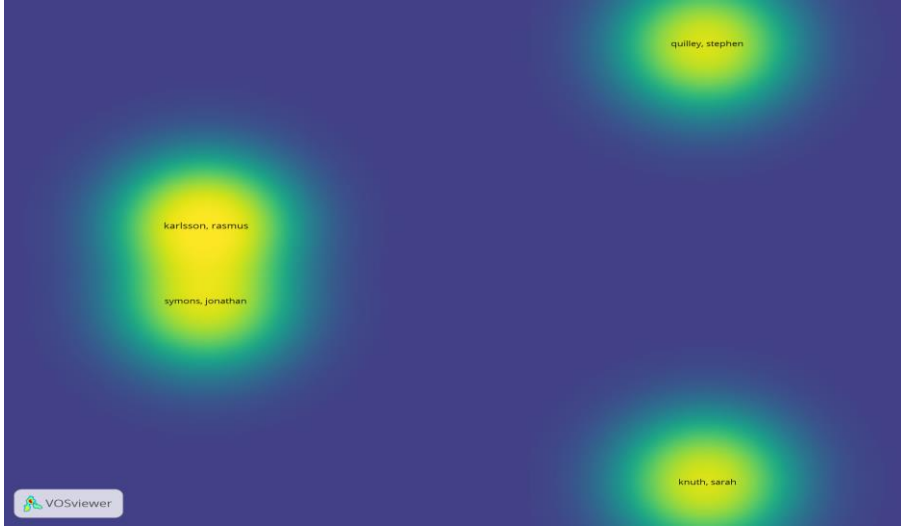
Bu analiz, ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerinin her birinde yer alan araştırmacılar arasındaki sosyal ağı incelemektedir. Amaç, alandaki akademik iş birliği yoğunluğunu, birlikte yayın yapan yazarların oluşturduğu kümelenmeleri ve alanın yapısal bütünlüğünü ortaya koymaktır. Ağ haritasında her düğüm bir yazarı, bağlantılar ise ortak yazarlık ilişkisini temsil eder; en üretken ve etkili yazarların bulunduğu alanlar sarı renkle vurgulanmıştır.

Şekil 4: Ekofeminizm –Yazar İş Birliği Ağı

2000-2025 dönemi için ekofeminizm literatüründe yer alan toplam yazar sayısı 1288, en az iki ortak yayını olan yazar sayısı 99 olmak üzere yazarlar arası sosyal ağ Şekil 4’te verilmiştir. Ağ haritasına göre, yazarların büyük çoğunluğu bağımsız çalışmakta olup, yalnızca birkaç küçük grup arasında iş birliği yapıldığı anlaşılmaktadır. En parlak bölge Whitehouse–Gough ikilisinin bulunduğu merkezdir; bu grup ekofeminizm araştırmalarında en sık birlikte anılan ve referans verilen yazar kümesini oluşturur. Phillips ve Bertella gibi isimler orta düzey yoğunluk alanlarında yer alırken, çevresel ve etik temalarda çalışan yazarlar (örneğin Gaard, Loro-Bidart) daha geniş ama daha seyrek bağlantılara sahiptir. Bu yapı, ekofeminizm literatürünün merkezi bir çekirdek etrafında tematik olarak dağılmış yazar ağları şeklinde örgütlendiğini; az sayıda yazar yüksek üretkenlik sergilerken, geniş bir yazar kitlesinin ise tekil veya seyrek bağlantılı konumda yer aldığını göstermektedir. Ekofeminizm literatüründe yazar iş birliği ağının zayıf olması, alanın çok disiplinli doğası ve yazarların bireysel araştırma eğilimleriyle ilişkilendirilebilir.

Şekil 5: Ekomodernizm – Yazar İş Birliği Ağı

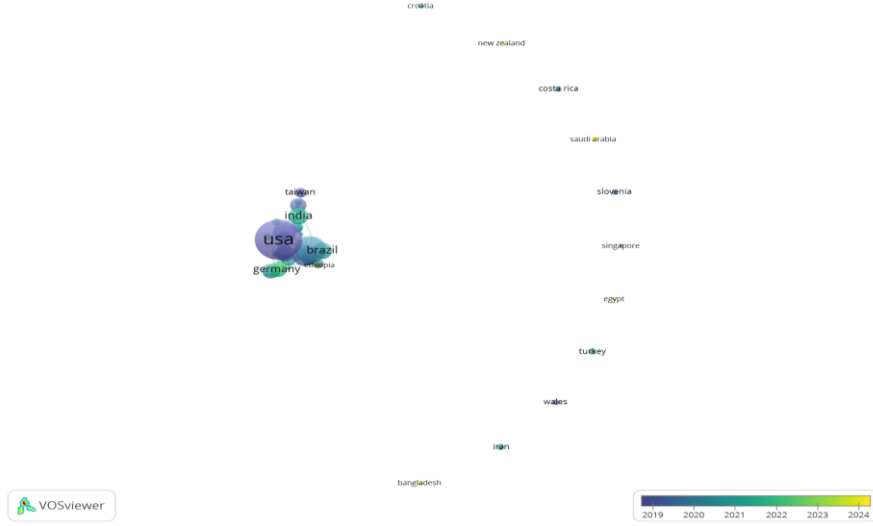

2000-2025 dönemi için ekomodernizm literatüründe ortak yayını olan 45 yazar içinde en az 2 ortak yayını olan 4 çift yazar tespit edilmiştir. Şekil 5'teki ağ haritasında gözlemlenebileceği gibi, ekomodernizm literatüründe yazar iş birlikleri sınırlıdır. Karlsson ve Symons; ekomodernist yaklaşımın politik-ekonomik çerçevesini kurarken; Quilley ve Knuth daha çok sosyal teori ve sürdürülebilir kalkınma perspektifinden katkı sunmaktadır. Bu sonuçlar, ekomodernizm alanında bilgi üretiminin az sayıda çekirdek yazar çevresinde yoğunlaştığını göstermektedir.

Ülkeler Arası İş Birliği Ağı

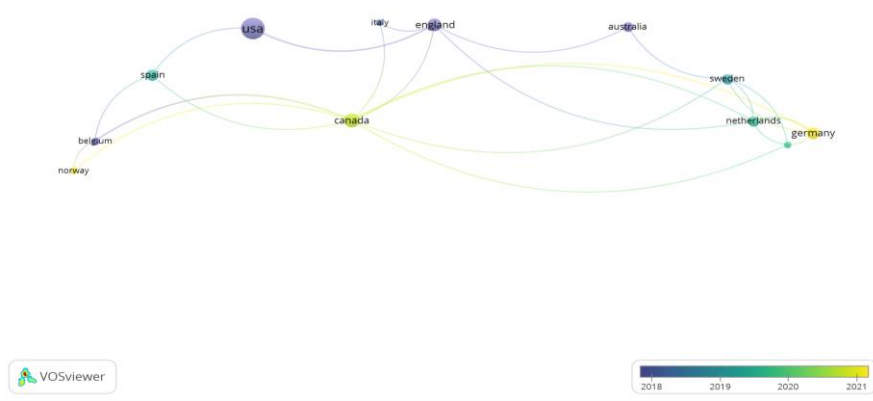
Bu analiz, ekofeminizm ve ekomodernizm literatüründe yer alan ülkeler arasındaki iş birliği ağını incelemektedir. Amaç, hangi ülkelerin ilgili literatürde öncü rol oynadığını, uluslararası ortaklıkların nasıl şekillendiğini ve araştırma üretiminin coğrafi dağılımını göstermektir.

Şekil 6: Ekofeminizm –Ülkeler Arası İş Birliği Ağı

Şekil 6’da sunulan haritada açıkça görüleceği üzere, ABD ekofeminizm literatüründe baskın bir konuma sahiptir. 2019–2021 döneminde ABD, Almanya ve Hindistan gibi ülkeler erken katkı sağlayan merkezler olarak öne çıkarken, 2022 sonrası dönemde Brezilya ve Tayvan gibi ülkelerin işbirlikçi üretimi artmıştır. 2023 sonrası dönemde ekofeminizmin küresel ölçekte daha fazla ilgi görmeye başladığı anlaşılmaktadır. Genel olarak, analiz sonuçları ekofeminizm araştırmalarının küresel ölçekte çeşitlendiğini ancak uluslararası iş birliği düzeyinin henüz sınırlı olduğunu ortaya koymaktadır.

Şekil 7: Ekofeminizm –Ülkeler Arası İş Birliği Ağı

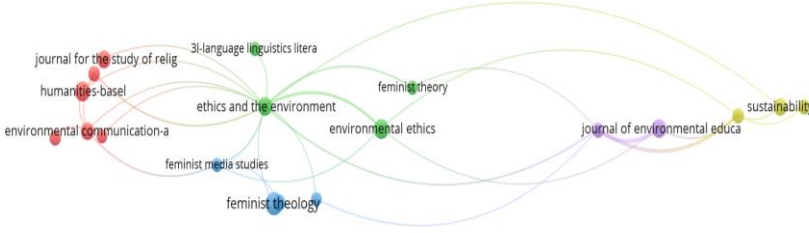
Ekomodernizm literatürü için ülkeler arası ağ haritasında en yüksek yoğunluk ABD’de görülmektedir (Şekil 7). ABD ile birlikte Kanada ve İngiltere öncülüğünde iş birliği artmıştır. Bu ülkeler, ekomodernizm araştırmalarının kavramsal gelişiminde belirleyici bir rol oynamaktadır. 2020–2021 döneminde ise Almanya, Hollanda, İsveç, İspanya, Belçika, Norveç ve İtalya gibi Avrupa ülkeleri ağı katılmışlardır. Bu yayılım, ekomodernizmin Avrupa’daki çevre politikaları ve enerji dönüşümü

çalışmalarına entegrasyon sürecini yansıtmaktadır. Genel olarak ekomodernizm alanında ülkeler arası iş birliği hâlen sınırlı sayıda ülke çerçevesinde gerçekleşmektedir.

Dergiler Arası Atıf Ağı

Bu analiz, 2000–2025 arasında ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerinde en çok atıf alan dergileri ve bu dergiler arasındaki atıf bağlantılarını incelemektedir. Amaç, literatürün hangi yayın ağlarında yoğunlaştığını ve bilgi akışının hangi dergiler üzerinden gerçekleştiğini ortaya koymaktır.

Şekil 8: Ekofeminizm – Dergiler Arası Atıf Ağı

Ekofeminizm literatürü için toplam 312 dergiden, aralarında en az 5 atıf tespit edilen 12 dergi için haritalama yapılmıştır (Şekil 8). Elde edilen harita, ekofeminizmin üç ana akademik eksene oturduğunu göstermektedir:

- 1.*Etik-Felsefi Eksen*: Ethics and The Environment, Environmental Ethics, Feminist Theory vb.
- 2.*Eğitim-Sürdürülebilirlik Ekseni*: Journal of Environmental Education, Sustainability
- 3.*Kültürel-Teolojik Eksen*: Feminist Theology, Environmental Communication, Humanities-Basel

Bu yapı, ekofeminizmin disiplinlerarası doğasını doğrular. 2016 sonrası literatür, klasik teorik çerçevelerden pratik ve politik eylemlere yönelmiştir; özellikle eğitim, etik ve iletişim alanlarındaki dergiler bilgi ağındaki etkili konumlara yerleşmiştir.

Şekil 9: Ekomodernizm – Dergiler Arası Atıf Ağı

Ekomodernizm dergi ağı haritasında (Şekil 9) iki ana eğilim görülmektedir:

- 1.*Felsefi-Etik Eğilim*: Environment and Planning E (Nature and Space)
- 2.*Siyasal-Kuramsal Eğilim*: Environmental Politics, European Journal of Social Theory.

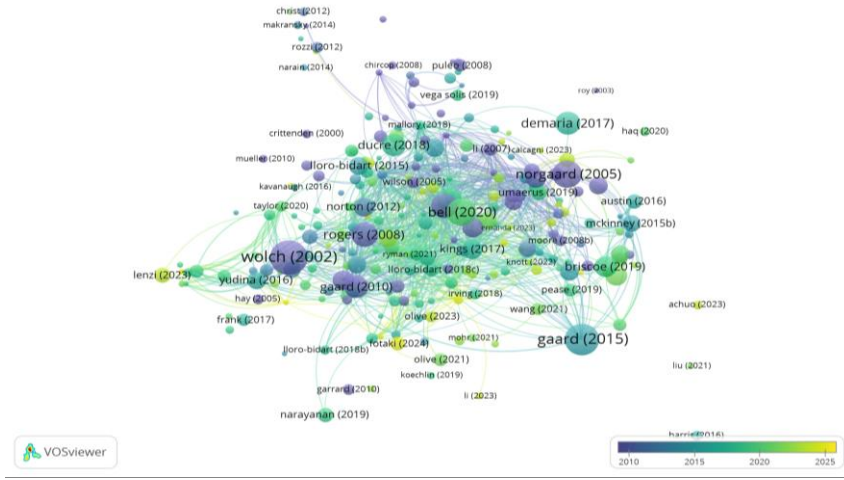
Haritada Environmental Values dergisinin köprü rolü, ekomodernist söylemin felsefi temeller ile siyasal uygulamalar arasında sürekli bir bilgi alışverişi kurduğunu göstermektedir.

Bibliyografik Eşleme Analizi

Bibliyografik eşleme analizi, ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerinde benzer referanslardan beslenen makaleler arasındaki bağı inceler. Bu analiz, ilgili literatürlerin tematik evrimini, güncel akademik kümelenmeleri ve literatürdeki öncelikli çalışma ağlarını ortaya koymaktadır.

Ekofeminizm için bibliyometrik bağ haritası (Şekil 10), 975 makalenin yayınlandığı dergiler için, minimum atıf sayısı 3 olacak şekilde çizilmiştir.

Şekil 10: Ekofeminizm - Bibliyografik Bağ Haritası

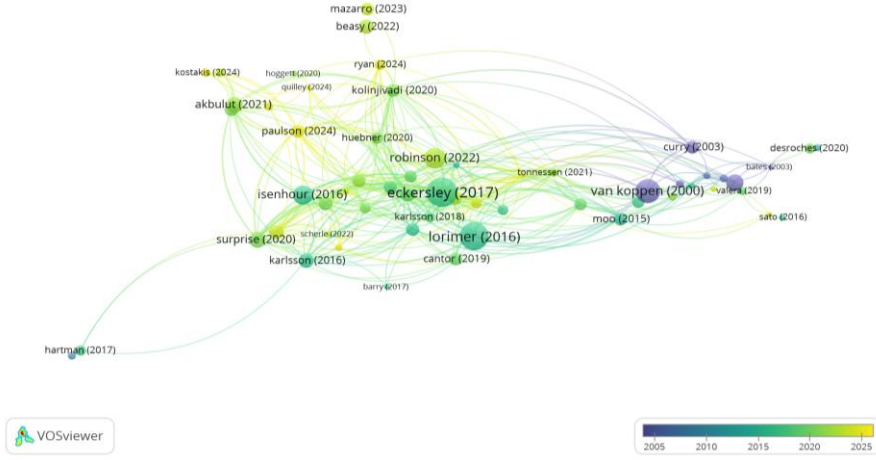

En yüksek bağlantı yoğunluğu Wolch (2002), Gaard (2015), Bell (2020), Briscoe (2019) ve Norgaard (2005) gibi yayınlarda gözlemlenmiştir. Bu makaleler, ekofeminizm literatürünün temel eksenini oluşturmaktadır. Bununla birlikte, bağ haritası, üç ana düşünsel hattı belirgin şekilde ortaya koymuştur:

- 1.*Ekofelsefi Temeller*: Doğa, beden, etik ve insan-doğa ilişkilerinin felsefi temsilleri konuları arasındaki ağlara dayanan bu grubun öncü isimleri; Gaard ve Norgaard'dır.
- 2.*Feminist Çevre Sosyolojisi*: Toplumsal yapı, iklim adaleti, kadın emeği ve çevre politikaları arasındaki ağlara dayanan bu grubun öncü isimleri; Bell, Briscoe ve Kings.
- 3.*Disiplinlerarası Genişleme*: Çevre adaleti, posthumanist bakış açısı ve yerel ekoloji çalışmaları arasındaki ağlara dayanan bu grubun öncü isimleri; Wolch, Yudina ve Akbulut'tur.

Sonuç olarak, ekofeminizm literatürü günümüzde yalnızca bir çevre etiği yaklaşımı olmaktan çıkmış, sürdürülebilirlik, iklim adaleti ve ekopolitik dayanışma alanlarını kapsayan çok boyutlu bir araştırma alanına dönüşmüştür.

Şekil 11: Ekomodernizm – Bibliyografik Bağ Haritası

Ekomodernizm için gerçekleştirilen bibliyometrik eşleme analizi kapsamında, benzer referanslara sahip olduğu tespit edilen 2016–2024 yılları arasında yayınlanmış 45 çalışma değerlendirilmiştir. İlgili bağ haritası Şekil 11’de görülmektedir. Eckersley (2017), Lorimer (2016), Karlsson (2016), Isenhour (2016) ve Robinson (2022) merkezde konumlanarak alanın en yüksek bağlantı yoğunluğuna sahip çekirdek yazarları oluşturmıştır. Bu yazarlar, teorik temeller ile uygulamalı araştırmalar arasında köprü işlevi görmektedir. Akbulut (2021), Kostakis (2024) ve Mazarro (2023) yeni dönemde yükselen güçlü bağlantı noktaları olarak dikkat çekmektedir.

2000–2010 döneminde çalışmalar daha çok çevre etiği ve politika teorisi üzerinde yoğunlaşırken (Van Koppen, Curry), 2015–2020 döneminde ekomodernizmin Antroposen çağ bağlamındaki teorik temelleri (Lorimer, Eckersley, Isenhour) ön plana çıkmıştır. 2020 sonrası dönemde ise enerji geçişi, karbon nötrlüğü, üretim döngüsü ve adil dönüşüm gibi uygulama odaklı temalar öne çıkmıştır (Akbulut, Kostakis, Paulson). Bu dönüşüm, ekomodernizmin hem eleştirel hem de uygulamalı bir söylem olarak iki yönlü geliştiğini göstermektedir.

MANUS Bulguları

Bu kısımda, MANUS aracılığıyla gerçekleştirilen analiz bulgularına yer verilecektir. MANUS’un önceki kısımda sunulan tanımlayıcı istatistikler ve bibliyometrik ağ haritalarına katkı olarak raporladığı ilave bir bulgu tespit edilmemiştir. Özellikle makale özetlerine dayalı inceleme için MANUS’tan destek alınması hedeflenmiştir. Nitekim, ChatCPT ile yapılan denemede yayın sayısının yüksek olması nedeniyle özetler sisteme yüklenememiştir. Makale özetlerinin analizi, her iki literatürün metodolojik yaklaşımları ve ulaşılan temel bulgular yönünden karşılaştırma yapmaya imkân verecektir.

MANUS’un sunduğu rapor uyarınca metodolojik yönden elde edilen bulgular şunlardır: Ekofeminist çalışmalarda genellikle nitel araştırma deseni tercihe edilmiştir. Edebi metin analizi, söylem analizi, etnografik çalışmalar ve vaka incelemeleri sıkça kullanılan metodolojilerdir. Teorik ve kavramsal tartışmalar ön plandadır. Ekomodernist çalışmalar ise; genellikle niceliksel veri analizi,

modelleme, politika analizi ve teknoloji değerlendirmesi gibi yöntemleri kullanır. Enerji projeksiyonları, arazi kullanım verimliliği hesaplamaları ve ekonomik modellemeler yaygındır.

İlgili literatürler yayınlanan çalışmaların sonuçları yönünden incelendiğinde ise, elde edilen temel bulgular şunlardır: Ekofeminizm, genellikle ataerkil sistemlerin hem kadınların hem de doğanın sömürülmesine yol açtığı tezini savunur. Toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ekolojik kriz arasında güçlü bir bağ kurar. Çözüm olarak, hiyerarşik olmayan, bakım ve iş birliğine dayalı etik ve politik toplumsal yapılar önerilir. Yerli halkların bilgisine sıkça atfı yapılır.

Ekomodernizm, ekolojik inovasyonun (örneğin nükleer enerji, endüstriyel tarım, karbon yakalama) çevresel sorunların çözümü için kilit role sahip olduğu fikrini destekler. Ekonomik büyüme ile çevresel etkilerin ayrıştırılabileceğı savunulur. Doğanın korunması için insan faaliyetlerinin yoğunlaştırılması ve kentleşmenin artırılması gerektiğı öne sürülür. Bu sayede daha fazla doğal alanın el değmemiş olarak kalması hedeflenir.

SONUÇ

2000'li yılların ilk çeyreğı itibarıyla hem yayın sayısı hem de akademik iş birlikleri yönünden ekofeminizm literatürünün ekomodernizmden daha zengin olduğu anlaşılmaktadır. Bu çalışma kapsamında gerçekleştirilen bibliyometrik analizler, ekofeminizm ve ekomodernizmin literatürlerinin iki farklı entelektüel yörüngeye sahip olduğunu da açıkça göstermektedir. Ekofeminizm, köklerini sosyal ve beşeri bilimlerden alan, eleştirel ve toplumsal adalet odaklı bir yaklaşımdır. Ataerkilliğı ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini sorunsallaştırır. Ekomodernizm ise daha çok teknoloji, politika ve ekonomi disiplinleriyle ilişkili, pragmatik ve çözüm odaklı bir yaklaşımdır. Teknolojik ilerlemeyi ve insan yaratıcılığını merkeze alır. Her iki akım da çevre sorunlarını mesele edinse de, problemin sebebine dair teşhisleri, çözüme yönelik yaklaşımları ve gelecek öngörülleri yönünden farklı perspektiflere sahiptir. Bu çerçevede, modernitenin içinde doğmuş ve aynı zamanda moderniteye eleştirel bakan bir yaklaşım olarak feminizmin, iki literatürün ortak alanı olarak öne çıkmaması dikkat çekici bir bulgudur.

Ekofeminizm ve ekomodernizm literatürlerini konu edinen bu çalışmada, bulgulara ulaşmada en efektif rol oynayan asistanın VOSviewer olduğu belirtilmelidir. Kullanıcı dostu ve görselleştirme becerisi yüksek bir bibliyometrik analiz yazılımı olan VOSviewer ile işlevsel infografikler ve sosyal ağ haritaları üretmek mümkün olmuştur. VOSviewer'ın geliştirilmesi gereken yönü, bu görsellerin yorumlanıp raporlanması aşamasıdır.

Gerek ChatCPT gerek MANUS; zengin dil yetenekleriyle elde edilen kümeleri etiketleme, kavramsal çerçeveleme, dilde akıcılık sağlama, etkili ifade etme vb. yönlerden başarılı performanslar gösterebilir de, basit frekans tablolarında dahi hesaplama hatası yapabildikleri, gözlemlerin ait oldukları kümelerin belirlenmesi, ağ haritalarında gözlemler arası ilişkilerin yorumlanması gibi işlerde hatalı ya da önyargılı raporlar üretebildikleri tespit edilmiştir. ChatCPT ve MANUS, bibliyometrik çalışmalarda destek alınabilir araçlar olsalar da rapor ettikleri bilgiler teyide muhtaçtır.

Bu çalışmada AI ve NLP araçlarından özellikle yayın özetlerinin analiz edilmesinde faydalanılabileceğı düşünülmüş ancak ChatCPT, yayın sayısının yüksek olması gerekçesiyle tüm

özetleri analiz edememiş; MANUS'un ise yüzeysel değerlendirme yaptığı görülmüştür. Bu tür analizler için makine öğrenmesi destekli Yapısal Konu Modelleme vb. yaklaşımların tercih edilmesi önerilir.

AI ve NLP desteğinin bibliyometrik analizleri daha etkin hale getirme potansiyeli olmakla birlikte, doğru kaynak taraması ve atıf vermedeki sınırlılıkları, yapay referans üretebilme riskleri, kullandıkları modellerin "kara kutu" olma niteliği vb. faktörler nedeniyle güvenilirlikleri şüphelidir. Bu çalışmada edinilen tecrübeden hareketle; literatür tarama süreçlerine AI ve NLP yazılımlarının dahil edilmesi önerilmekle birlikte; veri derleme ve bulgulardan çıkarım elde etme aşamaları başta olmak üzere tüm sürecin uzman araştırmacıların kontrolünde yürütülmesi önemli bir gerekliliktir. Bu doğrultuda, AI araçlarını entelektüel kalite kaybı ve etik sorunlar olmaksızın akademik çalışmalara entegre etmenin yollarını aramak, akademisyenlerin yeni ödevlerinden biri olarak kabul edilebilir.

ETİK BEYAN

Yazarlar çalışmanın tüm süreçlerinin araştırma ve yayın etiğine uygun olduğunu, etik kurallara ve bilimsel atıf gösterme ilkelerine uyduğunu beyan etmektedir. Araştırma etik izni gerektirmemektedir.

YAZAR KATKI ORANI

Fikir: 1.yazar, 2.yazar. Tasarım: 1.yazar, 2.yazar. Denetleme: 1.yazar, 2.yazar. Kaynaklar: 1.yazar, 2.yazar. Malzemeler: Yok. Veri Toplama ve İşleme: 1.yazar, 2.yazar. Analiz ve Yorum: 1.yazar, 2.yazar. Literatür Taraması: 1.yazar, 2.yazar. Yazı Yazan: 1.yazar, 2.yazar. Eleştirel İnceleme: 1.yazar, 2.yazar.

FİNANSAL DESTEK

Bu çalışma mali açıdan desteklenmemiştir.

ÇIKAR ÇATIŞMASI

Yazarlar arasında herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

KAYNAKÇA

- Asafu-Adjaye, J., Blomquist, L., Brand, S., Brook, B. W., DeFries, R., Ellis, E., Foreman, C., Keith, D., Lewis, M., Lynas, M., Nordhaus, T., Pielke, R., Pritzker, R., Roy, J., Sagoff, M., Shellenberger, M., Stone, R., & Teague, P. (2015). *An ecomodernist manifesto*. <https://www.ecomodernism.org/>
- Badoux, C. (1974). Françoise d'Eaubonne, «Le Féminisme ou la Mort», éd. P. Horay. *Les Cahiers du GRIF*, 4(1), 66-67.
- Blomqvist, L., Nordhaus, T., & Shellenberger, M. (2015). *Nature unbound: Decoupling for conservation*. Breakthrough Institute.
- Dinç, S., & Erdoğan, E. (2023). İklim Kaygı Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması, geçerlik ve güvenilirliği: Sağlık çalışanları örneklemi. *Journal of Nursology*, 26(3), 206-211. <https://doi.org/10.5152/JANHS.2023.22282>

- Ellis, E. C. (2015). Ecology in an anthropogenic biosphere. *Ecological Monographs*, 85(3), 287–331. <https://doi.org/10.1890/14-2274.1>
- Ellis, E. C., Lynas, M., & Nordhaus, T. (2024). Ecomodernism: A clarifying perspective. *The Anthropocene Review*, 11(3), 684–685. <https://doi.org/10.1177/20530196231221495>
- Gaard, G. (2011). Ecofeminism revisited: Rejecting essentialism and re-placing species in a material feminist environmentalism. *Feminist Formations*, 23(2), 26–53. <https://doi.org/10.1353/ff.2011.0017>
- Gaard, G. (2015). Ecofeminism and climate change. *Women's Studies International Forum*, 49, 20–33. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2015.02.004>
- Gaard, G., & Gruen, L. (1993). Ecofeminism: Toward global justice and planetary health. *Society & Nature*, 2(1), 1–35.
- Kareiva, P., & Fuller, E. (2016). Beyond resilience: How to better prepare for the profound disruption of the Anthropocene. *Global Policy*, 7, 107–118. <https://doi.org/10.1111/1758-5899.12330>
- Md Safiqur Rahaman, Hardeh Kumar, Khadeeja, M. N. A., & Ziaur Rahman. (2023). Research trends on environmentalism: A bibliometric analysis and review of literature. *Qualitative and Quantitative Methods in Libraries (QQML)*, 12(1), 43–76.
- Mellor, M. (1997). *Feminism and ecology: An introduction*. New York University Press.
- Melnikova, E. V. (2022). Big data technology in the set of methods and means of scientific research in modern scientometrics. *Scientific and Technical Information Processing*, 49(2), 102–107. <https://doi.org/10.3103/S0147688222020083>
- Merchant, C. (2014). *Earthcare: Women and the environment*. Routledge.
- Nordhaus, T., & Shellenberger, M. (2007). *Break through: From the death of environmentalism to the politics of possibility*. Houghton Mifflin Harcourt.
- OECD. (2008). *Gender equality and women's empowerment in development cooperation*. 10 Kasım 2025 tarihinde https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/TA-6-2008-0103_EN.html adresinden erişildi.
- Okafor, C. C., Otunomo, F. A., Nnadi, V. E., Nzekwe, C. A., Nwoye, A. V., & Ajaero, C. C. (2025). Artificial intelligence in environmental research: Bibliometric, text mining and content analysis. *Discover Artificial Intelligence*, 5(1), 124.
- Oliński, M., Krukowski, K., & Sieciński, K. (2024). Bibliometric overview of ChatGPT: New perspectives in social sciences. *Publications*, 12(1), 9. <https://doi.org/10.3390/publications12010009>
- Parlıtı, K. (2025). *Türkiye'deki kadın ve çevre aktivistlerinin direnişi üzerinden inşa edilen ekofeminizmin özellikleri* [Yüksek lisans tezi, Bahçeşehir Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi. (Tez No: 928287).
- Parmesan, C., Morecroft, M. D., & Trisurat, Y. (2022). *Climate change 2022: Impacts, adaptation and vulnerability*. Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC). Cambridge University Press.
- Salleh, A. (1997). *Ecofeminism as politics: Nature, Marx, and the postmodern*. Zed Books.
- Semrl, N., Feigl, S., Taumberger, N., Bracic, T., Fluhr, H., Blockeel, C., & Kollmann, M. (2023). AI language models in human reproduction research: Exploring ChatGPT's potential to assist academic writing. *Human Reproduction*, 38(12), 2281–2288. <https://doi.org/10.1093/humrep/dead207>

- Shen, M., Li, Y., Chen, L., & Yang, Q. (2025). *From mind to machine: The rise of Manus AI as a fully autonomous digital agent*. Virginia Tech, Brown University, University of Illinois at Urbana-Champaign.
- Shiva, V. (1989). *Staying alive: Women, ecology, and development*. North Atlantic Books.
- Symons, J. (2019). *Ecomodernism: Technology, politics and the climate crisis*. John Wiley & Sons.
- UN Women. (2018). *Turning promises into action: Gender equality in the 2030 Agenda for Sustainable Development*. United Nations.